

Nr 10.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt att vid taxering till skatt för inkomst åtnjuta avdrag för viss kostnad för stenröjning.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 41 av herr *Fridolf Jansson* m. fl. samt II: 61 av herrar *Svensson* i Vä och *Pettersson* i Norregård har hemställts, »att riksdagen beslutar en sådan ändring i taxeringsförordningen att kostnaden för stenröjning får avdragas i deklaration och taxering till stat och kommun i den mån den inte ersättes av statliga bidrag, dock högst till ett belopp av 1 000 kronor årligen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 41.

Från bruttointäkten av jordbruksfastighet må enligt 22 § 1 mom. kommunalskattelagen avdrag göras för, bland annat, kostnader för reparation och underhåll av stängsel och diken ävensom kostnader för skogs vård och underhåll, såsom vägunderhåll, skyddsdikning med mera dylikt. Till avdragsgill underhållskostnad räknas jämlikt punkt 7 av anvisningarna till 22 §, bland annat, även kostnad för iståndsättande eller omläggning av förut anlagd täckdikning, varemot avdrag icke får ske för nyanläggning av täckdikning. Därest omläggning av täckdikning på grund av användande av dyrbarare material än det förut befintliga är till viss del att hänföra till grundförbättring, får avdrag ej ske för mer än vad en omläggning med enahanda material som det gamla skulle kostat. Enligt 22 § 2 mom. får vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet avdrag icke göras för, bland annat, kostnad för grundförbättring å fastigheten, såsom nyodling, vattenavledning, sjösänkning med mera dylikt.

Ett ur principiella synpunkter sett likartat yrkande som det i de nu förevarande motionerna framfördes i två vid 1931 års riksdag väckta likalydande motioner, i vilka hemställdes om sådan ändring av 22 § 1 mom. kommunalskattelagen jämte anvisningar, att avdrag finge åtnjutas för kostnader för skogsdikning, även i den mån skogsmarken därigenom förbättrades.

I motionerna erinrades om att riksdagen från och med budgetåret 1927/28 anvisat särskilda skogsutdikningsanslag samt att anslaget i statsverks-

propositionen för budgetåret 1931/32 upptagits till 800 000 kronor. Anslaget användes till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalnings-skyldighet inom område, varå skogsvårdslagen ägde tillämpning, av torr-lägningsföretag för höjande av skogsmarks alstringsförmåga, ävensom till förvaltningsbidrag till skogsvårdsstyrelserna för handhavandet av ifråga-varande understödsverksamhet. De närmare villkoren för statsbidrag reglerades genom kungörelse den 27 juni 1927.

I sitt i anledning av motionerna avgivna betänkande nr 5 anförde 1931 års bevillningsutskott följande.

Vid utmätandet av det direkta understödet till skogsutdikningsföretag skola såsom ovan nämnts främst sådana företag tillgodoses, som finnas mest förtjänta därav, ävensom hänsyn i viss mån tagas till markägarens behov av understöd. En dylik avvägning kan givetvis icke äga rum vid läm-nande av subvention i form av skattelindring. De skattskyldiga, som i regel skulle komma i åtnjutande av de största fördelarna genom ett dylikt under-stöd, vore de mera välsituerade skogsägarna, som hava att erlægga skatt efter jämförelsevis hög progression. Därjämte skulle aktiebolagen, som för närvarande icke äro berättigade till understöd från anslaget, beredas för-hållandevis stora fördelar. Den föreslagna skattelindringen skulle vidare medföra, att kommunerna komme att jämte staten lämna bidrag till skogs-dikningsföretag. Ett understödjande av dessa företag på sätt i motionerna föreslagits skulle därför bryta mot flera av de principer, som ligga till grund för den direkta understödsverksamheten.

Det torde kunna ifrågasättas, om en skattelindring skulle, förutom i vissa undantagsfall, medföra de av motionärerna åsyftade verkningarna. Det är uppenbarligen icke möjligt att med större grad av tillförlitlighet förutsäga vilka minskningar i skatt motionärernas förslag skulle medföra för staten och kommunerna, men inom utskottet verkställda överslagsberäkningar tyda i allt fall på att dessa belopp i jämförelse med det direkta understödet komme att bliva tämligen blygsamma. Därest ett motsvarande belopp komme att användas för direkt understöd, skulle otvivelaktigt skogsutdikningen komma att uppmuntras mera effektivt och rationellt. Enligt utskottets mening torde således ett tillgodoseende av motionärernas syfte, i den mån detta efter prövning i vederbörlig ordning befinnes böra beaktas, lämpligare kunna ske genom direkt understöd.

I enlighet med utskottets hemställan lämnades motionerna av 1931 års riksdag utan åtgärd.

Spörsmålet om avdragsrätt för grundförbättringskostnader behandlades i två vid 1950 års riksdag väckta motioner, I: 91 och II: 110, vari hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om framläggande av förslag angående rätt för jordbrukare till avdrag vid inkomsttaxeringen för kostnad för utförda rationaliseringsarbeten såsom nyodling, betesanläggning, sten-röjning och annan jordförbättring.

1950 års bevillningsutskott, som avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 28, anförde bl. a. följande.

Utskottet får i anledning av vad i motionerna anförts framhålla, att enligt årets statsverksproposition medelsåtgången å anslaget för jordbrukets rationalisering beräknats till 19 miljoner kronor. Hur stor del därav som

avser bidrag till nyodling, betesanläggning och stenröjning m. fl. jordförbättringsåtgärder har ej exakt angivits i propositionen. Med hänsyn till av lantbruksstyrelsen i dess förslag till anslagsaskanden anförda beräkningsgrunder synes det dock kunna antagas, att bidragen till de nu nämnda ändamålen motsvara omkring en tredjedel av ovanberörda belopp. Därest med motionerna skulle avses, att statsbidragen av detta slag skulle helt upphöra och ersättas med en avdragsrätt för utgivna kostnader för därmed åsyftade rationaliseringsarbeten, torde en sådan omläggning näppeligen bliva till fördel för därav berörda jordbrukare. Att såväl statsbidrag som en avdragsrätt skulle kunna ifrågakomma beträffande omförmälda rationaliseringsarbeten finner utskottet uteslutet.

Den av motionärerna ifrågasatta avdragsrätten möter betänkligheter även ur andra synpunkter. Vid åtskilliga tillfällen har av bevillningsutskottet under de senare åren framhållits angelägenheten av att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befundes påkallat, detta stöd lämnades i form av anslag till det ifrågavarande ändamålet och icke genom lättnader vid beskattningen. Dessa uttalanden ha godkänts av riksdagen. Det torde icke finnas anledning att här närmare ingå på de skäl, som kunna anföras för denna uppfattning. Utskottet inskränker sig i detta sammanhang till ett konstaterande av att den i motionerna framförda tanken strider mot dessa tidigare uttalanden från riksdagens sida. Härjämte må erinras om de ovan återgivna uttalandena av 1931 års bevillningsutskott rörande ifrågasatt avdragsrätt för kostnader för skogsdikning.

Efter en redogörelse för gällande bestämmelser rörande avdragsrätten för driftkostnader i jordbruket uttalade utskottet vidare följande.

Ur principiell synpunkt synes någon erinran icke kunna göras mot denna reglering av avdragsrätten för driftkostnader. Givetvis kan emellertid den frågan ställas, huruvida gränsdragningen mellan avdragsgill driftkostnad och icke avdragsgill grundförbättring enligt nuvarande bestämmelser skett på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt. Utskottet kan för egen del icke uttala någon mening i detta hänseende. Utskottet förutsätter dock, att denna fråga kommer att tagas under närmare övervägande i samband med den blivande översynen av skattelagstiftningen.

Av innehållet i de nu ifrågavarande *motionerna* må här återgivas följande.

Enligt 1947 års jordbruksreform skulle åtgärder vidtagas för jordbrukets inre rationalisering. Den betydelsefullaste formen därav vore i de steniga jordbruksbygderna att åkerjorden gjordes stenfri. Ett intensivt arbete bedrevs också i dessa bygder för att få åkerjorden befriad från ovanjordssten. Jordbrukare som brukade under 20 ha åkerjord kunde också genom lantbruksnämnderna erhålla bidrag av statsmedel som hjälp för stenbrytning. Detta verkade givetvis i stimulerande riktning. Värdet av åkerjordens förbättring genom stenröjning tillfölle emellertid inte bara jordbrukarna utan ytterst sett hela samhället. En återhållsam faktor för stenröjning vore, att kostnaden inte finge avdragas vid deklaration och beskattning. Det kunde knappast anses konsekvent att samhället inte medgäve skatteavdrag för kostnader som nedlades på stenbrytning samtidigt som det — och detta med all rätt — uppmuntrade denna rationalisering. Stenröjning kunde för övrigt inte alltid anses som en grundförbättring. Det vore mycket vanligt att ett fält som befriats från ovanjordssten efter några år åter visade upp sten,

vilket berodde på att jordytan sjunkit genom att med olika grödor jord mer eller mindre bortförts. Stenbrytning vore den form av jordbrukets inre rationalisering som vore mest arbets- och kostnadskrävande. Det kunde därför anses välmotiverat att samhället visade sin erkänsla för detta för hela samhället värdeskapande arbete genom att kostnaden för stenbrytning finge avdragas vid deklaration. För att inte åstadkomma en alltför stor investering av kapital i stenbrytning borde avdraget maximeras till 1 000 kronor årligen.

Utskottet. I de förevarande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande skattelagstiftning att avdrag vid inkomsttaxering medgäves för kostnad för stenröjning, i den mån kostnaden icke täcktes av statsbidrag. Avdraget skulle icke få överstiga 1 000 kronor för år räknat.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om rätt till avdrag för vissa grundförbättringskostnader tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Sålunda yrkades i motioner vid 1950 års riksdag skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om framläggande av förslag angående rätt för jordbrukare till avdrag för kostnad för utförda rationaliseringsarbeten. Samma års bevillningsutskott erinrade om de av statsmakterna vidtagna åtgärderna till stöd för jordbrukets inre rationalisering, såsom nyodling, betesanläggning och stenröjning m. fl. jordförbättringsåtgärder. Att såväl statsbidrag som en avdragsrätt skulle kunna ifrågakomma beträffande omförmälda rationaliseringsarbeten fann utskottet uteslutet. Utskottet framhöll vidare, att den i motionerna framförda tanken icke vore förenlig med av riksdagen vid åtskilliga tillfällen godkända uttalanden från bevillningsutskottets sida att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befunnits påkallat, detta stöd borde lämnas i form av anslag till det ifrågavarande ändamålet och icke genom lätnader i beskattningen. Riksdagen godkände bevillningsutskottets betänkande och lämnade i enlighet med utskottets hemställan motionerna utan åtgärd.

I anledning av det i nu föreliggande motioner framställda yrkandet om införande av en begränsad avdragsrätt i fråga om kostnader för stenröjning får utskottet framhålla, att de under senare år av statsmakterna lämnade bidragen till stenröjningsföretag uppgått till betydande belopp. Av en av lantbruksstyrelsen gjord sammanställning rörande lantbruksnämndernas verksamhet framgår, att statsbidrag, däri inräknat s. k. avskrivningslån, beviljades för ifrågavarande företag med 5,2 miljoner kronor under åren 1949 och 1950. Antalet med sådana bidrag understödda stenröjningsföretag uppgick till 11 722 och berörde en sammanlagd areal av 18 182 hektar. Därutöver har i ett fåtal fall stöd lämnats i andra former. Jämväl i årets statsverksproposition har anslag upptagits för jordbrukets rationalisering. Med hänsyn till omfattningen av detta statliga stöd vill utskottet — med understrykande av vad 1950 års bevillningsutskott uttalat — som sin mening anföra, att en avdragsrätt av den art, som i förevarande motioner förordats,

icke torde, under förutsättning att statsbidragen bortföлле, kunna förväntas medföra en väsentligt ökad stimulans till rationalisering.

Enligt nu gällande skattelagstiftning är vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet — liksom även vid beräkning av inkomst av andra förvärvskällor — avdrag medgivet för alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag är däremot icke medgivet för s. k. grundförbättring. Dessa bestämmelser innebära, att avdrag får ske för alla kostnader för fastighetens bibehållande i sitt ursprungliga skick men icke för kostnader för förbättring eller utvidgning av fastigheten.

I motionerna har framhållits bland annat, att enligt motionärernas mening stenröjning icke alltid vore att anse såsom grundförbättring. Motionärerna åsyftade det fall, att ett fält, som befriats från ovanjordssten, efter några år åter visade upp sten, vilket berodde på sänkning av jordytan genom att jord bortförts med grödan. Såvitt utskottet kunnat finna har den av motionärerna berörda frågan icke dragits under prövning i högsta instans. Spörsmålet är en tolkningsfråga, till vilken det icke ankommer på utskottet att taga ställning. Utskottet vill emellertid i anslutning härtill erinra om att 1950 års bevillningsutskott i sitt ovannämnda betänkande förutsatt, att frågan, huruvida gränsdragningen mellan avdragsgill driftkostnad och icke avdragsgill grundförbättring enligt nuvarande bestämmelser skett på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt, komme att tagas under närmare övervägande i samband med översynen av skattelagstiftningen. Med hänsyn till att 1950 års skattelagssakkunniga, som ha att verkställa denna översyn, sålunda komma att pröva denna gränsdragning emellan avdragsgill och icke avdragsgill kostnad, finner utskottet ej skäl att i förevarande sammanhang göra något uttalande i detta avseende.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 41 av herr Fridolf Jansson m. fl. samt II: 61 av herrar Svensson i Vä och Pettersson i Norregård om rätt att vid taxering till skatt för inkomst åtnjuta avdrag för viss kostnad för stenröjning icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Velander, Falk, Ramberg, Wehtje, Fritiof Karlsson och Spetz; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Persson i Svensköp, Sjölin, Olofsson, Strandh, Kärlander och Nilsson i Svalöv.

Reservationer:

I) av herrar *Gustaf Elofsson, Fritiof Karlsson, Jonsson* i Skedsbygd och *Strandh*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»I de förevarande — — — (= utskottet s. 4 rad 9 uppifrån — s. 5 rad 9 uppifrån) — — — utvidgning av fastigheten.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att stenröjning i de flesta fall utgör en förutsättning för jordbrukets bedrivande i samma omfattning som förut varit möjligt, och att synnerliga skäl därför kunna anses föreligga att betrakta bortskaffande av för den fortsatta brukningen hinderlig sten å åkerjorden såsom underhållsarbete.

Utskottet förutsätter därför att 1950 års skattelagssakkunniga pröva denna fråga även ur dessa synpunkter.

Utskottet är övertygat om att ett medgivande av avdragsrätt för dessa arbeten skulle i mycket hög grad verka stimulerande på denna verksamhet.

Med hänvisning till — — — (= utskottet s. 5 rad 27 — rad 34 uppifrån) — — — någon riksdagens åtgärd»; samt

II) av herrar *Velander, Wehtje* och *Nilsson* i Svalöv.